

Anmeldelser

Kasper Lippert-Rasmussen, *Relational Egalitarianism: Living as Equals*. Cambridge University Press, 2018, 252 sider.

Det hedder sig, at man ikke skal sætte ræven til at vogte gæs. En bog om den såkaldte relationelle egalitarisme med Professor Kasper Lippert-Rasmussen som forfatter kunne umiddelbart synes at være i modstrid med dette gamle mundheld. Kasper er nemlig en af nutidens førende repræsentanter for det, der regnes som den relationelle egalitarismes primære kontrapart, nemlig den såkaldte heldegalitarisme. Det viser sig imidlertid i løbet af bogens argument, at Kasper har til hensigt at lade gæssene leve så at sige. Han mener nemlig, kort sagt, at de to egalitære retninger kan og bør forenes, og at en af de alvorligste misforståelser i litteraturen netop består i forestillingen om, at vi har at gøre med to uforenelige grundpositioner.

Heldegalitarismen har udgjort den dominerende tradition inden for liberal politisk teori siden udgivelsen af John Rawls' hovedværk *A Theory of Justice* i 1971. Kort fortalt lyder det heldegalitaristiske argument, at uligheder, der kan henføres til omstændigheder – modsat uligheder, der stammer fra valg – er uretfærdige og fordrer neutralisering. Kasper formulerer positionen i form af en nødvendig betingelse for en retfærdig fordeling: "It is just only if everyone's distributive shares reflect nothing other than their comparative exercise of responsibility" (pp. 3, 26, jf. p. 183). Elizabeth Andersons artikel fra 1999, "What Is the Point of Equality?", skal ses som et frontalangreb på denne tænkning og udgør det mest markante bidrag til den konkurrerende relationelle tradition. Et centralt kritikpunkt er heldegalitarismens fokus på *fordelinger* fremfor *soziale relationer*. Kaspers formulering af den relationelle egalitarisme i form af en nødvendig betingelse for, at en situation er retfærdig, lyder: "A situation is just only if everyone relates to one another as equals" (p. 26, jf. p. 184).

Hvad ligger der så nærmere bestemt i at relatere sig til hinanden som ligeværdige? Det er en af bogens centrale pointer, at svaret på dette grundlæggende spørgsmål er problematisk underspecificeret, når man konsulterer de vigtigste bidrag i den relationelle litteratur. Det skyldes antageligt, at udfoldelsen af det relationelle retfærdighedsideal længe har stået i skyggen af målsætningen om at anfægte heldegalitarismen. Den relationelle position må på linje med det arbejde, der er foregået inden for litteraturen om fordelingsretfærdighed, specificeres med afsæt i en række relevante distinktioner. For det første må det angives, inden for hvilke(n) dimension(er), vi bør relatere os til hinanden som lige-

værdige. Kasper nævner moralsk, epistemisk, social, æstetisk og empirisk status som mulige svar på dette spørgsmål, der i sin essens er ækvivalent til "Equality of What?"-diskussionen, der har optaget mange heldegalitarister (pp. 63-70). I forhold til dimensionsspørgsmålet må relationelle fortalere også forholde sig til, hvorvidt retfærdigheden drejer sig om outcomes eller muligheder; med andre ord om det afgørende er, at individer relaterer sig til hinanden på bestemte værdifulde måder, eller at de har mulighed for at relatere sig til hinanden på bestemte værdifulde måder (pp. 6-7). For det andet må relationelle egalitarister specificere, hvorvidt relationsidealet omhandler lige behandling og/eller lige anseelse (pp. 70ff.). Dertil kommer, som det tredje spørgsmål, at fortalere for det relationelle ideal i bredere forstand må overveje, hvilken form eller mønster sociale relationer bør antage for at være retfærdige. I denne forbindelse peger Kasper på, at der ligesom inden for den distributive tradition er forskellige mere eller mindre plausible bud, herunder lighed, tilstrækkelighed og prioritet til de dårligst stillede, som relationelle fortalere på tilsvarende vis må forholde sig til (pp. 9-11).

Et af bogens vægtigste bidrag må siges at ligge i den systematiske skitsering af disse og yderligere distinktioner, som er essentielle for en udspecificering af det relationelle ideal, men som hidtil ikke desto mindre er blevet behandlet i bedste fald implicit. Der ligger ikke som sådan nogen kritik af det relationelle ideal i Kaspers gennemgang heraf. Snarere skal bogen, som han selv siger, ses som en invitation til vigtig og nødvendig udvikling af positionen. Kasper leverer imidlertid langt mere end blot en invitation – han starter så at sige festen og sætter klare rammer for den. Således rummer bogen den i litteraturen hidtil mest grundige, systematiske og iderige udlægning af, hvorledes relationel egalitarisme nærmere bestemt kan forstås (se fx kapitel 3, der fokuserer på dimensionsspørgsmålet).

Foruden at levere en systematisk gennemgang af potentialet for relationel teoriudvikling taler bogen for en omkalfatring af de traditionelle frontlinjer i debatten mellem relationelle og distributive egalitarister. I en række eksempler viser Kasper, at megen af den kritik, relationelle egalitarister har rettet mod heldegalitaristiske tænkere, hverken formår at tilbagevise heldegalitarismen som sådan eller give overbevisende grunde til fordel for et relationelt alternativ. Et markant eksempel herpå kan findes i Andersons navnkundige harshness-indvending, der traditionelt opfattes som den stærkeste indvending til heldegalitarismen, og som hævder, at heldegalitarismen i nogle situationer er uplausibelt barsk eller harsh, for så vidt at den implicerer, at der ikke er noget retfærdighedsproblem i, at nogle ender i fatale situationer, så længe de selv er ansvarlige herfor (det kunne fx være økonomisk ruin eller alvorlig selvskade i

forbindelse med risikoadfærd). I forhold hertil påpeger Kasper, at denne indvending med lige så god ret kan rettes mod mulighedsvarianter af det relationelle ideal – en variant som, om end ikke så udbredt, er én måde, hvorpå dette ideal kan specificeres. Indvendingen – der ellers er Andersons masterindvending – angår altså ikke spørgsmålet om relationer versus fordelinger, men snarere hvorvidt en plausibel retfærdighedsteori bør abonnere på et mulighedsbegreb (pp. 30-31). Bogen er rig på sådanne indsigter, der udfordrer udbredte forestillinger om fronterne i nyere politisk teori.

Kasper argumenterer selv for en økumenisk mulighedsorienteret lighedsteori, der inkorporerer både relationelle og distributive elementer, og som er funderet i værdien fairness. Dette er en værdi, der er tæt relateret til den oprindelige heldegalitaristiske intuition gående på, at forskelle mellem individer er problematiske, for så vidt at de afspejler omstændigheder eller uforskyldt/ufortjent held (p. 207), men som knytter sig til en mulighedsopfattelse, der som nævnt ikke er uforenelig med en relationel retfærdighedsopfattelse. I tillæg til dette betragtelige bidrag til den nok vigtigste debat i nyere politisk teori, er der en række andre vægtige bidrag i Kaspers bog, herunder et kapitel der viser, hvorledes spørgsmålet om, hvornår man er i en position til at kritisere andre, rummer betydelige relationelle egalitære aspekter. Dertil kommer en indgående eksegetisk analyse af to af hovedfigurerne i debatten – G.A. Cohen og Anderson – der formelt står i hver sin lejr, men, som Kaspers analyse påpeger, hver især har mindst en rem af huden fra den tilsyneladende konkurrerende position, hvilket er yderligere vand på den økumeniske mølle.

Litteratur

Anderson, Elizabeth (1999). What is the Point of Equality?, *Ethics* 109 (2): 287-337.

Anne-Sofie Greisen Højlund og Søren Flinch Midtgaard
Institut for Statskundskab
Aarhus BSS , Aarhus Universitet

Claus Bryld, *Edmund Burke. Konservatismens profet*, Aarhus Universitetsforlag, 2018.

Blandt de politiske ideologier indtager konservatismen en slags særstilling. Mange – også erklærede konservative – afviser således, at konservatismen i det hele taget er en ideologi, måske fordi de med ordet ”ideologi” forbinder noget negativt og måske noget i retning af en samling idéer og tanker, der er logisk